

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Μουσεία και ψηφιακές τεχνολογίες: ανταπόκριση από διεθνή συνέδρια (μέρος 1ο)

Museums and the Web 2004

Αφιερωμένο στις τεχνολογίες του διαδικτύου και τη χρήση τους στα μουσεία και τους συναφείς πολιτισμικούς οργανισμούς, το συνέδριο «Museums and the Web» πραγματοποιείται από το 1996 σε ετήσια βάση στις Ηνωμένες Πολιτείες, Ανακαινώσεις, ειδικά επιμορφωτικά εργαστήρια, κριτική ανάλυση δικτυακών τόπων, καθώς και η απονομή των ειδικά θεματικών βραβείων «Best of the Web» - προφέρουν στους ενδιαφερόμενους για σαφή εικόνα των τάσεων και των εξελίξεων στο χώρο. Τη φετινή διοργάνωση, που πραγματοποιήθηκε στο Αρλινγκτον της Βιρτζίνια από τις 31 Μαρτίου έως τις 3 Απριλίου, παρακολούθησαν περίπου 600 άτομα από 30 χώρες (<http://www.archimuse.com/mw2004/index.html>).

Στην εισαγωγική διάλεξη, ο Jeffrey Zeldman (Happy Cog Studios, <http://www.happycog.com>) αναφέρθηκε στις πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη προτύπων εννοιολογικής ευμερτηρίας στον Παγκόσμιο Ιστό τονίζοντας τη σημασία τους στην αναβάθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών (http://www.archimuse.com/mw2004/abstracts/prg_265000708.html).

Την ανανέωση των τρόπων αφήγησης στα ψηφιακά μέσα επιχείρησε η πρωτότυπη εφαρμογή Gernsback Machine. Αντίθετα με τις καθιερωμένες τεχνικές, οι οποίες εστιάζον σε μία μόνο άποψη ή έναν τρόπο ερμηνείας του περιεχομένου, όπως συμβαίνει με το «χρονολόγιο» (κύριο μέσο οργάνωσης των αφηγήσεων με ιστορικό, πολιτικό, γεωγραφικό και κοινωνικό περιεχόμενο), το μοντέλο που προτάθηκε βασίζεται στις αρχές της παγκόσμιας θεματικής κατηγοριοποίησης. Η αναπαράσταση των εννοιών γίνεται με τη μορφή ενός δένδρου, που περιλαμβάνει τους περιγραφικούς όρους για τα δεδομένα και λειτουργεί ως εργαλείο πλοήγησης (Stiepp, flip and zoom), που τους επιτρέπει να δημιουργήσουν προσωπικές αφηγηματικές δομές προσδιορίζοντας τα περιεχόμενα εικονικών μουσείων (Valerie J. Hobbs, Diarmuid J. Pigott, *The Gernsback Machine: Towards a Museum of Possible Futures and Probable Pasts*, <http://www.archimuse.com/mw2004/papers/hobbs/hobbs.html>).

Το ερευνητικό πρόγραμμα «Making Sense of Modern Art», που αναπτύσσεται στο Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης του Σαν Φρανσίσκο (<http://www.sfmoma.org/msoma>) τα τελευταία πέντε χρόνια, διερευνά ερμηνευτικές προσεγγίσεις των έργων τέχνης στη σύγχρονη εποχή. Έργα από διαφορετικούς καλλιτέχνες και εποχές (το *Femme au chapeau* του Henri Matisse, 1905, ή το *Nest* της Louise Bourgeois, 1994) οργανώνονται με κριτήρια (όπως ο χρόνος) και ποικίλα θέματα (όπως «Οι καλλιτέχνες καταργούν τους κανόνες», «Ο εαυτός και η κοινωνία»), με σκοπό την ανανέωση του τρόπου παρουσίασης της ιστορίας της τέχνης. Στην προσπάθεια αυτή τα νέα μέσα (βίντεο, διαδραστικά ψηφιακά μέσα) ανανεώνουν τους τρόπους προσέγγισης και κατανόησης των έργων τέχνης συμβάλλοντας παράλληλα στην ανάπτυξη μεθοδολογίας, εργαλείων εξερεύνησης (όπως το Pachyderm, <http://nmc.typepad.com/pachyblog>) και προτύπων σχεδιασμού της επιφανείας χρήσης. Το Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης του Σαν Φρανσίσκο σκεπάζει να διαθέσει την τεχνογνωσία που απέκτησε μέσα από την ανάπτυξη του προγράμματος αυτού δωρεάν σε άλλα μουσεία (Peter Samis, San Francisco Museum of Modern Art, <http://www.sfmoma.org>).

Ολοένα περισσότερα μουσεία συμμετέχουν ενεργά στην ανάπτυξη ειδικών εργαλείων για το σχεδιασμό συστημάτων πλοήγησης προσαρμοσμένων στις ανάγκες τους. Το Pachyderm ([\[nmc.typepad.com/pachyblog\]\(http://nmc.typepad.com/pachyblog\)\), που χρησιμοποιήθηκε στην εφαρμογή «Making Sense of Modern Art», αναπτύχθηκε από το New Media Consortium και το Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης του Σαν Φρανσίσκο \(SFMOMA\) με τη συνεργασία πληροφορικών, βιβλιοθηκονόμων ειδικευμένων στην ανάπτυξη ψηφιακών βιβλιοθηκών, πανεπιστημιακών τμημάτων και μουσείων και με χρηματοδότηση του Institute for Museum and Library Services \(IMLS\). Με βάση το Pachyderm, αναπτύσσεται ένα νέο «ανοικτό» συγγραφικό εργαλείο, προορισμένο ειδικά για τους σχεδιαστές εκπαιδευτικών εφαρμογών. Το Μουσείο Victoria & Albert του Λονδίνου \(<http://www.vam.ac.uk>\), για να καλύψει τις ανάγκες διαχείρισης και δημοσίευσης ψηφιακού περιεχομένου, δημιούργησε το σύστημα ECM \(Enterprise Content Management\). Με απολοποιημένες διαδικασίες ενημέρωσης, ανανέωσης και «ανακάλυψης» του ψηφιακού περιεχομένου, το σύστημα αυτό επιτρέπει τη διάθεση πληροφοριών σε διαφορετικές πλατφόρμες και μέσα δημοσίευσης, ενώ χρησιμοποιείται με ευκολία από το προσωπικό του Μουσείου, χωρίς τη μεσολάβηση πληροφορικών. Το Μουσείο Peabody Essex Museum \(PEM\) στο Σαλεμ της Μασαχουσέτης ολοκλήρωσε πρόσφατα το νέο εκθεσιακό του πρόγραμμα, σε νέες αίθουσες και με πρωτοποριακή ερμηνευτική προσέγγιση, στην οποία τόσο τα ψηφιακά όσο και τα παραδοσιακά μέσα έχουν σημαντικό ρόλο. Για το σχεδιασμό ψηφιακών μέσων αναπτύχθηκε το ARTscape, ένα σύστημα διαχείρισης δεδομένων που βασίζεται στην επιφανεία χρήσης του παγκόσμιου ιστού για την πλοήγηση του επισκέπτη στις συλλογές \(<http://www.pem.org/artscape>\) και συνεργαζό-](http://</p></div><div data-bbox=)

1. Οθόνη από τον δικτυακό τόπο «America on the Move».

2. Τρόποι αλληλόδρασης στο διαλογικό τραπέζι.

3. Οθόνη από το παιχνίδι «You are the Historian».

ται με τα υπόλοιπα συστήματα πληροφόρησης που λειτουργούν στο μουσείο. Ο ακουστικός οδηγός, που συνοδεύει τον επισκέπτη στην επί τόπου γνωριμία με τις συλλογές, επιτρέπει την ελικτική αντικειμενική για τη σύσταση προσωπικών συλλογών, καθώς και τη σύνδεση με το ARTscape στο τέλος της επίσκεψης, σε ειδικούς σταθμούς στους χώρους του μουσείου, ή στο διαδίκτυο, μετά την επίσκεψη. Η βάση δεδομένων ARTscape περιλαμβάνει φωτογραφίες και περιγραφικά κείμενα για τα αντικείμενα των συλλογών του μουσείου, λήμματα, αποσπάσματα βιβλίων, βίντεο και ηχητικό υλικό, ενώ οι χρήστες μπορούν να συνδέσουν τα αντικείμενα με τα θέματα και τα μέσα που περιέχει. Ο δικτυακός τόπος «America on the Move» (<http://americanhistory.si.edu/onthefly>) πραγματοποιεί τη μεταφορά της Αμερικής, προβάλλοντας τις συλλογές του National Museum of American History στην Ουάσινγκτον. Προσφέρει ιστορική επισκόπηση, χρονολογική οργάνωση θεμάτων και αντικειμένων, ενώ η εξερεύνηση και η αναζήτηση παρέχουν πάνω από 1.500 αντικείμενα και φωτογραφίες, που εικονογραφούν τα θέματα των μεταφορών, με ιστορίες γύρω από τα αντικείμενα, εκπαιδευτικό υλικό και παιχνίδια για διαφορετικές κατηγορίες κοινού. Τον δικτυακό τόπο υποστηρίζει βάση δεδομένων, που περιέχει όλα τα στοιχεία, τόσο τα αντικείμενα όσο και τις θεματικές παρουσιάσεις, κείμενα και εικόνες, επιτρέποντας πολυμεσικές διαδρομές ανάλογα με τα ενδιαφέροντα του κάθε χρήστη (εικ. 1).

Στο συνέδριο εκπροσωπήθηκαν επίσης και εταιρείες παραγωγής που υλοποιούν πρωτοποριακές επιφανείες χρήσης και τρόπους πρόσβασης στην πληροφορία, όπως οι εταιρείες Second Story (<http://www.secondstory.com>) και Terra InCognita (<http://www.terraincognita.com>), που συνεργάστηκαν σε ορισμένα από τα συστήματα που αναφέρθηκαν πιο πάνω. Παρουσιάστηκε επίσης και η πρωτοποριακή εφαρμογή Dialog Table (<http://www.dialogtable.com>), που επιτρέπει την αλληλόδραση των επισκεπτών πάνω σε μια επίπεδη επιφάνεια χρήσης, στην οποία προβάλλονται τα δεδομένα (εικόνες αντικει-

των από τις συλλογές του μουσείου) ενώ ταυτόχρονα ανυψούνται οι κινήσεις των χεριών πάνω στην επιφάνεια, αντικαθιστώντας το ποντίκι. Οι εικόνες των επιλεγμένων έργων συγκεντρώνονται στο περιβάριο, ενώ τρία εργαλεία επιτρέπουν το χειρισμό και την εξερεύνησή τους («Explore» με κείμενο, βίντεο και ήχο, «Relate» για την εμφάνιση των συναφών έργων, «Make» για να φτιάξεις και να στείλεις ηλεκτρονική κάρτα) (εικ. 2). Η νέα αυτή επιφάνεια χρήσης θα λειτουργεί από το Φεβρουάριο του 2005 στο ανακαινισμένο Walker Art Center (<http://www.walkerart.org/>).

Τα θεσπισμένα από το συνέδριο ειδικά βραβεία «Best of the Web» καλύπτουν όλο το φάσμα των υπηρεσιών που παρέχουν τα μουσεία στο διαδίκτυο. Στην κατηγορία της ηλεκτρονικής έκδοσης διακρίθηκε ο δικτυακός τόπος «Lewis & Clark», αφιερωμένος στην επέτειο των 200 χρόνων του Missouri (<http://www.lewisandclarkexhibit.org>, Missouri Historical Society, St. Louis, ΗΠΑ). Για το σύνολο των παρεχόμενων υπηρεσιών (περιεχόμενο, συνολική υποστήριξη δραστηριοτήτων του μουσείου, πωλητήριο, κ.λπ.) ξεχώρισε ο τόπος «Mnartists» (<http://mna.rists.org>, Walker Art Center and McKnight Foundation, Minneapolis, ΗΠΑ). Το βραβείο του καλύτερου εκπαιδευτικού προγράμματος στο διαδίκτυο πήρε η εφαρμογή «World Myths and Legends in Art» (<http://www.artsmia.org/world-myths>, The Minneapolis Institute of Arts, ΗΠΑ). Για την καινοτομία και την πρωτοποριακή χρήση των δικτυακών τεχνολογιών βραβεύτηκε η εφαρμογή «You are the Historian: Investigating the First Thanksgiving» που επιτρέπει στα παιδιά να μάθουν την ιστορία της γιορτής των Ευχαριστιών μέσα από ένα παιχνίδι ρόλων (<http://www.plimoth.org/olc>, Plimoth Plantation, Plymouth) (εικ. 3). Το βραβείο για τις υπηρεσίες προς τους επαγγελματίες του χώρου κέρδισε ο τόπος «Global Museum» (<http://www.globalmuseum.org>, Roger Smith, Νέα Ζηλανδία). Στην κατηγορία για την προαγωγή της έρευνας (Best Museum Research Site, Museum Search Engine or On-line Database) διακρίθηκε η εφαρμογή «Tate Online» της ομώνυμης πύλης του Λονδίνου (<http://www.tate.org.uk>, The Tate, Λονδίνο, Μεγάλη Βρετανία). Τέλος, το συνολικό βραβείο (Best Overall Museum Web site) απονεμήθηκε στον δικτυακό τόπο του National Zoological Park (<http://natio.nalzoo.si.edu/Education/ConservationCentral>), που ανήκει στα Μουσεία του Ιδρυμάτος Smithsonian, Washington DC.

Τα Πρακτικά του συνεδρίου διατίθενται σε έντυπη μορφή με αυθεντικό cd-rom και στο διαδίκτυο (<http://www.archimuse.com/mw2004/speakers/index.html>).

Στο επόμενο τεύχος: ανταπόκριση από το συνέδριο ICHIM 04 (International Cultural Heritage Informatics) στο Βερολίνο (www.ichim.org)

Θερμές ευχαριστίες στον Norbert Kanter για τις πληροφορίες που έθεσε στη διάθεσή μου.

Επικοινωνία: στη διεύθυνση του περιοδικού ή <kcharzato@aol.com>.

Η στήλη της Πληροφορικής επιμελείται η Κατερίνα Χατζεζοπούλου Αρχαιολόγος ειδικευμένη στην Τεκμηρίωση